VENDIM
Nr. 31, datë 2.5.2025

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Sandër Beci	anëtar;
Genti Ibrahimi	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Sonila Bejtja	anëtare,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 22.4.2025 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 18 (F) 2024 të Regjistrit Themeltar, që u përket:

KËRKUES: Festim Elezaj, Eglantina Elezaj, Fabiola Begaj (Elezaj), përfaqësuar nga avokate Anila Veliaj, me prokurë.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Byroja Shqiptare e Sigurimit, përfaqësuar nga drejtoresha ekzekutive, Anila Hoxha.

Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare, përfaqësuar nga drejtoresha ekzekutive, Mimoza Kaçi.

OBJEKTI: Shfuqizimi i rregullores së Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare "Për trajtimin e dëmeve që mbulohen nga kontrata e sigurimit të detyrueshëm në sektorin e transportit", krerët III, IV, V, VI "Metodologjia e përllogaritjes së dëmit shëndetësor", "Vlerësimi i dëmeve" dhe neni 14, pika 1, shkronja "e", miratuar me vendimin e bordit të Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare nr. 53, datë 25.6.2009, ndryshuar me vendimet e këtij bordi nr. 168, datë 13.12.2011, nr. 72, datë 4.4.2018, dhe nr. 91, datë 31.5.2019, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

Shfuqizimi i vendimeve nr. 7522, datë 30.6.2014, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; nr. 970, datë 25.4.2016, të Gjykatës së Apelit Tiranë; nr. 00-2024-2568, datë 5.6.2024, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 17, 18, 118, 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja "i", të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë *(Kushtetuta);* nenet 27, 49, pika 3, shkronja "e", 71 dhe 71/a të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", të ndryshuar *(ligji nr. 8577/2000).*

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Sonila Bejtja, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuesve, të cilët kanë kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjekteve të interesuara, Byrosë Shqiptare të Sigurimit (*BSHS*) dhe Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare *(AMF),* të cilat kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I
Rrethanat e çështjes

1. Kërkuesit janë trashëgimtarë ligjorë të së ndjerës E.E. (prindërit dhe motra e viktimës të mitur), e cila ka humbur jetën në datën 28.3.2011, si pasojë e dëmtimeve të rënda të shëndetit të shkaktuara nga aksidenti automobilistik i ndodhur në datën 13.3.2011.

2. Në lidhje me këtë ngjarje ka filluar procedimi penal ndaj shtetasit A.K., i cili ishte duke drejtuar automjetin që ka shkaktuar dëmtimet e viktimës, i papajisur me dëshmi aftësie për drejtim të mjeteve motorike. Në lidhje me këtë procedim penal, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 1367, datë 6.10.2011, e ka deklaruar atë fajtor dhe e ka dënuar për kryerjen e veprave penale "Shkelja e rregullave të qarkullimit rrugor" dhe "Drejtimi i mjetit pa dëshmi", të parashikuara nga nenet 290, pika 1 dhe 291 të Kodit Penal. Ky vendim është lënë në fuqi me vendimin nr. 435, datë 20.4.2012, të Gjykatës së Apelit Tiranë.

3. Trashëgimtarët e viktimës, kërkuesit, si dhe vëllai i saj D.E., i janë drejtuar BSHS-së për kërkimin e dëmit pasuror dhe jopasuror të shkaktuar nga përdorimi i mjetit motorik, i cili ka qenë me regjistrim të huaj dhe pronari i tij nuk ishte i mbuluar nga sigurimi i përgjegjësisë ndaj palës së tretë (nuk ka pasur dokument të sigurimit ndërkombëtar të vlefshëm dhe as kontratë të sigurimit kufitar). Kërkesa është mbështetur në nenin 29 të ligjit nr. 10076, datë 12.2.2009, "Për sigurimin e detyrueshëm në sektorin e transportit" *(ligji nr. 10076/2009),* si dhe dispozitat e neneve 419 e vijuese, 476 e vijuese, 608 e vijuese, 625, 640 e vijuese të Kodit Civil (*KC*).

4. Duke qenë se nuk kanë marrë përgjigje nga BSHS-ja në lidhje me kërkesën e tyre, trashëgimtarët e viktimës, në datën 7.10.2013 kanë paraqitur kërkesëpadi në gjykatën e shkallës së parë, me objekt detyrimin e palës së paditur, BSHS-së, të paguajë në favor të paditësve dëmin real pasuror dhe jopasuror, shpenzimet e varrimit dhe të ceremonive mortore, si dhe kamatëvonesat, për shkak të dëmit të shkaktuar nga aksidenti rrugor i datës 13.3.2011 ku ka humbur jetën viktima e mitur E.E.

5. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 7522, datë 30.6.2014, ka vendosur pranimin e pjesshëm të padisë, duke detyruar palën e paditur, BSHS-në, t'i dëmshpërblejë ata për dëmin pasuror dhe jopasuror në shumën 3.250.000 lekë dhe me interesin e pagueshëm ligjor për çdo ditë vonesë në shlyerjen e dëmshpërblimit, duke filluar nga data 12.3.2013. Sipas asaj gjykate, ajo i referohet rregullores nr. 53, datë 25.6.2009, "Për trajtimin e dëmeve që mbulohen nga kontrata e sigurimit të detyrueshëm në sektorin e transportit" *(rregullorja nr. 53/2009),* të miratuar nga AMF-ja, që gjen zbatim për trajtimin e dëmit në këtë rast. Sipas parashikimeve të këtij akti lidhur me formulën e llogaritjes së dëmshpërblimeve, gjykata ka vlerësuar fillimisht dëmin pasuror, duke iu referuar kreut III të saj dhe në vijim neneve 12 dhe 14, pika 1/e, si parashikime të posaçme në raport me parashikimin e bërë në nenin 646 të KC-së. Edhe për përcaktimin e dëmit jopasuror, gjykata ka përllogaritur dëmin biologjik, moral dhe atë ekzistencial bazuar në rregulloren nr. 53/2009 *(shih faqet 8–10 të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë)*. Kundër këtij vendimi kanë bërë ankim paditësit.

6. Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 970, datë 25.4.2016, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, duke vlerësuar se zgjidhja e çështjes në themel në lidhje me dëmin pasuror dhe jopasuror është në përputhje me ligjin. Gjykata e apelit e ka gjetur të drejtë arsyetimin e gjykatës së shkallës së parë për ligjin e zbatueshëm dhe për pabazueshmërinë e pretendimeve të paditësve në lidhje me llogaritjen e dëmit pasuror dhe jopasuror, duke vlerësuar se ligji nr. 10076/2009, si legjislacioni i posaçëm që rregullon në mënyrë specifike rastet e sigurimit të detyrueshëm në fushën e transportit, lidhur me metodën për përllogaritjen e vlerave të dëmshpërblimit për secilën figurë dëmi, ka autorizuar AMF-në për të miratuar rregulla për trajtimin e dëmeve, e cila, për këtë qëllim, ka miratuar rregulloren nr. 53/2009 të botuar në Fletoren Zyrtare nr. 180, datë 25.1.2012. Sipas gjykatës së apelit, në nenin 51/1 të kësaj rregulloreje përcaktohet se dosjet e dëmeve, ngjarja e të cilave ka ndodhur pas hyrjes në fuqi të ligjit nr. 10076/2009 dhe janë në proces trajtimi nga shoqëria e sigurimit dhe BSHS-ja në datën e hyrjes në fuqi të kësaj rregulloreje, trajtohen sipas parashikimeve të saj, ndaj ka vlerësuar se gjykata e shkallës së parë, me të drejtë, ka pranuar vlerat e

dëmit të llogaritura nga eksperti vlerësues sipas rregullores, përderisa ajo përbën një rregullim të posaçëm të dëmeve në fushën e transportit, duke pasur përparësi në zbatim në raport me rregullimet e legjislacionit të përgjithshëm *(shih faqet 8 dhe 9 të vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë).* Kundër këtij vendimi kanë paraqitur rekurs paditësit.

7. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2024-2568, datë 5.6.2024, ka vendosur mospranimin e rekursit, pasi nuk përmban shkaqe nga ato të parashikuara në nenin 472 të Kodit të Procedurës Civile (*KPC*), ndërsa shkaqet e parashtruara në rekurs që ngrenë çështje të vlerësimit të provave dhe fakteve, dalin jashtë juridiksionit rishikues dhe ligjor të asaj gjykate. Sipas Kolegjit Civil, gjykata e apelit ka interpretuar dhe zbatuar drejt ligjin material dhe atë procedural që kanë shërbyer për zgjidhjen e mosmarrëveshjes, ka arsyetuar në mënyrë ezauruese shkakun e vendimmarrjes, nuk ka shkelur dispozitat për juridiksionin dhe kompetencën lëndore, funksionale dhe as tokësore ekskluzive, përbërja e trupit gjykues ka qenë në rregull dhe nuk ka pasur shkaqe papajtueshmërie, nuk ka vendosur pushimin e çështjes në rastin konkret, çështja është shqyrtuar në prani të palëve ndërgjyqëse dhe nuk konstatohen shkelje lidhur me procesin e njoftimit të tyre, hetimi gjyqësor është shtrirë mbi të gjitha objektet e kërkimit e pa i tejkaluar ato, si edhe nuk konstatohen akte të pavlefshme procedurale, të një rëndësie të atillë që të kenë ndikuar në dhënien e vendimit *(shih paragrafët 17–19 të vendimit të Kolegjit Civil).*

8. Në datën 5.11.2024 kërkuesit i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese *(Gjykata),* me ankim kushtetues individual sipas objektit të tij, i cili, pasi është plotësuar sipas kërkesave të ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar në datën 6.11.2024. Kolegji i Gjykatës në datën 14.1.2025 ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë dokumentesh.

II
Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

9. *Kërkuesit,* në mënyrë të përmbledhur, kanë pretenduar:

9.1. *Për rregulloren nr. 53/2009:*

9.1.1. Kërkuesit plotësojnë në mënyrë kumulative kriteret e legjitimimit: *i) legjitimimin ratione personae*, pasi janë bartës të së drejtës kushtetuese të pretenduar të cenuar (pabarazia përpara ligjit, diskriminimi për shkak të moshës), si dhe provojnë interesin në lidhje me çështjen, pra cenimin e drejtpërdrejtë dhe real të së drejtës kushtetuese; *ii) kanë shteruar të gjitha mjetet juridike efektive,* pasi çështja ka përfunduar së gjykuari në të tria shkallët e gjykimit; *iii) legjitimimin ratione temporis*, pasi kanë paraqitur ankim kushtetues individual brenda afatit 4-mujor nga momenti i shpalljes së arsyetuar të vendimit të Gjykatës së Lartë; *iv) legjitimimin ratione materiae*, pasi pretendimet e ngritura bëjnë pjesë në juridiksionin kushtetues. Pavarësisht se rregullorja nr. 53/2009 është shfuqizuar aktualisht me ndryshimet ligjore (ligji nr. 32/2021, datë 16.3.2021, "Për sigurimin e detyrueshëm në sektorin e transportit") normat e saj bëjnë pjesë në të drejtën pozitive, pasi ajo aktualisht zgjat në kohë dhe zbatohet ndaj marrëdhënieve juridike të krijuara në kohën që ka qenë në fuqi.

9.1.2. *Gjykata e Lartë nuk ka pranuar kërkesën për njësimin e praktikës gjyqësore* edhe pse rregullorja nr. 53/2009, duke parashikuar metodologjinë e vlerësimit të dëmit ka zvogëluar dëmet shumë herë më tepër se kufiri minimal i parashikuar nga neni 26 i ligjit nr. 10076/2009 dhe pavarësisht se praktika gjyqësore vijon të jetë e ndryshme dhe në lidhje me këto raste ka vetëm një vendim unifikues (vendimi nr. 12, datë 14.9.2007, i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë *(vendimi unifikues nr. 12/2007).* Në lidhje me kërkesën për njësim ajo nuk citohet në vendimin e Kolegjit Civil dhe madje nga verifikimi i dosjes gjyqësore rezulton se kjo kërkesë nuk është administruar në fashikullin gjyqësor. Kjo përbën një shkelje procedurale, pasi gjykata duhej të ishte shprehur me vendim në lidhje me të.

9.1.3. *Është cenuar parimi i sigurisë juridike dhe i pritshmërive të ligjshme*, pasi në vendimet e gjykatave të faktit dëmi i llogaritur është bazuar në variantin e parashikimeve të rregullores nr. 53/2009, e cila nuk ka qenë e botuar në Fletoren Zyrtare në momentin e shkaktimit të dëmit. Por edhe nëse ajo do të ishte në fuqi, ky akt ka zvogëluar hapësirat e përcaktuara nga vetë ligji nr. 10076/2009.

9.1.4. *Është cenuar parimi i barazisë përpara ligjit,* pasi në raste analoge Gjykata e Lartë nuk ka zbatuar parashikimet e rregullores nr. 53/2009, me arsyetimin se ajo nuk mund të gjejë zbatim, pasi nuk ka qenë e botuar në Fletoren Zyrtare në momentin e shkaktimit të dëmit dhe këto raste janë referuar edhe në kërkesën për njësim të praktikës dhe në rekurs. Madje në një rast tërësisht analog Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të palës së paditur (INSIG), që ngrinte si shkak të tij moszbatimin e parashikimeve të rregullores, duke marrë zgjidhje diametralisht të kundërt në të tria shkallët e gjykimit. Për rrjedhojë, duke qenë se praktika gjyqësore ishte e ndryshme, kishte nevojë për njësim, pasi këto qëndrime të gjykatave i kanë vendosur palët në kushtet e pabarazisë përpara ligjit.

9.1.5. *Rregullorja nr. 53/2009 nuk respekton parimin e hierarkisë së akteve,* sipas nenit 116 të Kushtetutës dhe *rezervën ligjore*, sipas nenit 118 të Kushtetutës. Kjo sepse krerët e saj për vlerësimin e dëmit kanë dalë tej kufijve të përcaktuar në ligj edhe pse rregullorja duhet të dalë në bazë dhe për zbatim të ligjit dhe nuk mund të zvogëlojë hapësirat e dhëna në ligj. Në lidhje me mënyrën e parashikuar për llogaritjen e dëmit pasuror (duke parashikuar një shumë fikse dëmshpërblimi për të miturit), rregullorja bie ndesh jo vetëm me ligjin nr. 10076/2009 (neni 3, pika 7), por edhe me vetë KC-në, nenet 643 e vijuese të saj, të interpretuara me vendimin unifikues të Kolegjeve të Bashkuara, që kanë të bëjnë me dëmin e shkaktuar nga vdekja e të miturit. Rregullorja nr. 53/2009 ka tejkaluar tagrin e dhënë nga ligji nr. 10076/2009, duke parashikuar krerët vlerësimi i dëmeve, autorizim që neni 13 i ligjit nuk ia ka dhënë. Ky nen ka parashikuar se rregullat për trajtimin e dëmeve që mbulohen nga kontrata e sigurimit të detyrueshëm, sipas pikës 1 të nenit 2 të këtij ligji, miratohen me vendim të autoritetit (AMF), ndërkohë që termi "trajtim" është krejtësisht i ndryshëm nga termi "vlerësim", edhe po t`i referohemi kuptimit gjuhësor të këtyre fjalëve. Në këto kushte, rregullorja nr. 53/3009 ka tejkaluar kompetencat që ligji i ka deleguar AMF-së.

9.1.6. *Rregullorja nr. 53/2009* është nxjerrë nga një organ jokushtetues, siç është AMF-ja. Aktet normative nxirren vetëm nga organet e parashikuara në Kushtetutë dhe jo nga ato që nuk parashikohen në të, siç është AMF-ja, e cila është një organ i krijuar me ligj dhe ka pasur tagrin të nxjerrë rregullore për trajtimin e dëmeve, por jo udhëzim për vlerësimin e tyre. Organet e krijuara me ligj, siç është AMF-ja mund të nxjerrin vetëm rregullore me karakter të brendshëm. AMF-ja e ka mbajtur rregulloren nr. 53/2009 të pabotuar në Fletoren Zyrtare për 2 vjet e 7 muaj, që nga data 25.6.2009 deri në datën 25.1.2012. Kjo vërteton faktin se rregullorja nuk është një akt normativ, por një akt i brendshëm i cili nuk duhet të gjente pasqyrim nga gjykatat. Dëmi që u ka ardhur kërkuesve ka ndodhur një vit përpara daljes së rregullores.

9.1.7. *Rregullorja nr. 53/2009* ka zvogëluar hapësirat e dhëna nga ligji nr. 10076/2009, sipas nenit 26, pika 2, shkronja "c", të të cilit kufiri minimal i përgjegjësisë për çdo person të dëmtuar, i parashikuar në shkronjat "a" dhe "b" të kësaj pike, është 2.000.000 lekë. Kjo vlerë nuk rezulton në asnjë prej parashikimeve të rregullores nr. 53/2009.

9.1.8. *Është cenuar neni 17 i Kushtetutës,* pasi kjo dispozitë i ka rezervuar ligjit kufizimin e lirive dhe të drejtave kushtetuese, ndaj zbatimi i rregullores përbën një kufizim të ri tej atyre të parashikuara në ligjin nr. 10076/2009, duke mos u respektuar kështu kriteri i kufizimit me ligj.

9.1.9. *Është cenuar neni 18 i Kushtetutës,* pasi vendosja e një çmimi fiks si dëm pasuror për të miturin cenon parimin e mosdiskriminimit për shkak të moshës. Në dy raste të tjera identike, ku personat të cilët kanë gjetur vdekjen në të njëjtën periudhë kohore (përpara botimit të rregullores nr. 53/2009) dhe kanë pasur edhe të njëjtën moshë, Gjykata e Lartë i ka zgjidhur në mënyrë diametralisht të kundërt.

Janë me dhjetëra vendime të Gjykatës së Lartë që kanë mbajtur qëndrim duke mos e njohur zbatimin e rregullores nr. 53/2009, por i janë referuar drejtpërdrejt ligjit.

9.2. *Për vendimet gjyqësore*:

9.2.1. *Është cenuar parimi i barazisë përpara ligjit,* i parashikuar në nenin 18 të Kushtetutës për shkak të zbatimit të rregullores nr. 53/2009 dhe jo vendimit unifikues të Gjykatës së Lartë, duke iu njohur familjarëve të të miturve që humbin jetën në aksident vlera fikse dëmi. Vendimet gjyqësore, për sa i përket dëmit pasuror, e kanë konsideruar të miturën si të papunë dhe në pamundësi për të fituar të ardhura, duke u njohur familjarëve të saj shumën fikse të dëmit në masën 1,000,000 lekë, sipas parashikimeve të nenit 14, pika 1, shkronja "e", të rregullores. Ndërkohë, vendimi unifikues i Gjykatës së Lartë ka interpretuar gjerësisht dëmin që u shkaktohet familjarëve kur nga aksidenti ndërron jetë një i/e mitur, duke arritur në përfundimin unifikues se, në mbështetje të neneve 608 dhe 643/a të KC-së, anëtarët pasjetues të familjes, në lidhje të afërt dhe të qëndrueshme me të ndjerin e mitur që ka humbur jetën për shkak të një fakti të paligjshëm, kanë të drejtën e dëmshpërblimit në lidhje me dëmin pasuror të pësuar në formën e fitimit të munguar, si një pamundësi për të përfituar, në rrjedhën normale të jetës, solidaritetin dhe kontributin reciprok të të ndjerit të mitur, jo vetëm si përkujdesje në tërësi, por edhe si mbështetje ekonomike e tij për familjen në të ardhmen. Sipas atij vendimi, nuk ka rëndësi rrethana që në kohën e vdekjes së të miturit, prindërit dhe anëtarët e tjerë të familjes gëzojnë ose jo të ardhura të mjaftueshme për ushqim dhe jetesë. Gjykatat, që kanë pasur detyrimin të zbatojnë këtë vendim unifikues, kanë njohur dhe zbatuar parashikimet e nenit 14, pika 1, shkronja "e", të rregullores, duke sanksionuar pabarazinë dhe diskriminimin për shkak të moshës. Kjo pasi nëse e ndjera do të ishte 16 vjeç në çastin e aksidentit, pavarësisht se po njëlloj nuk gjeneronte të ardhura, llogaritja e dëmit pasuror për të do të ishte disa herë më e lartë.

9.2.2. Në lidhje me dëmin jopasuror, paditësve (babai, nëna, motra dhe vëllai i së ndjerës) u është njohur së bashku, sipas rregullores nr. 53/2009, dëmi moral në shumën 1,000,000 lekë dhe po aq dëm ekzistencial. Kjo citohet në vendime se është parashikuar në nenin 26 të ligjit nr. 10076/2009 dhe në rregullore, nen ky që ka pasur nevojë për një interpretim të zgjeruar, pasi në një interpretim shterues do të rezultonte që dëmi jopasuror është tërësisht pa lidhje me dëmin pasuror. Nëse dëmi pasuror ndahet mes paditësve (trashëgimtarë ose familjarë të të ndjerit) dëmi jopasuror është vetjak dhe i përket individualisht gjithsecilit, që do të thotë se nëse ligji parashikon në nenin 26 të tij si kufi mbulimi për dëmin jopasuror me pasojë vdekjen shumën 1,000,000 lekë, ky kufi i përket individualisht secilit prej paditësve dhe nuk ndahet mes tyre si trashëgimi. Dëmi jopasuror për sa është interpretuar edhe në vendimin unifikues (biologjik, moral, ekzistencial) shfaqet në tri forma dhe para gjykatës duhet provuar secila prej tyre. Në rastin konkret paditësit nuk mundën të provonin dot dëmin biologjik të pësuar dhe kërkuan të dëmshpërbleheshin për dy figurat e tjera autonome të dëmit jopasuror (atë moral dhe ekzistencial). Ndërkohë që dëmi moral (që është interpretuar në vendimin unifikues nr. 12/2007 si prezumim ligjor) dhe ekzistencial (që është provuar me akt psikologjik) janë gjetur të provuar nga gjykatat. Mënyra sesi është interpretuar në rastin konkret dëmi jopasuror sanksionon pabarazinë përpara ligjit, pasi të dëmtuarit e ndryshëm do të trajtoheshin në mënyra të ndryshme në varësi të anëtarëve të familjes dhe për të njëjtën pasojë.

10. ***Subjekti i interesuar, BSHS-ja***, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

10.1. *Për rregulloren nr. 53/2009:*

10.1.1. Gjykata nuk mund të shqyrtojë kërkimin për shfuqizimin e rregullores nr. 53/2009, pasi ai është një akt nënligjor i shfuqizuar dhe nuk është më në fuqi. Sipas BSHS-së, ky akt nuk ka më asnjë efekt dhe bazuar në nenin 51, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000, gjykimi për rregulloren nr. 53/2009 duhet të pushohet nga Gjykata.

10.1.2. Kërkuesit nuk legjitimohen për këtë pjesë të objektit të ankimit kushtetues, pasi akti nënligjor i kundërshtuar nuk cenon ndonjë të drejtë të tyre kushtetuese, si edhe ata nuk kanë

argumentuar se cila është kjo e drejtë kushtetuese që u cenohet nga ai akt. Pretendimet e kërkuesve në lidhje me rregulloren nr. 53/2009 kanë të bëjnë me çështje të terminologjisë së përdorur në të ("trajtim" apo vlerësim"), që në këtë rast nuk ngre asnjë pretendim kushtetues. Pra, problematika e ngritur nga kërkuesit në lidhje me rregulloren nr. 53/2009, nëse është ose jo në përputhje me Kushtetutën, nuk është çështje kushtetuese. Në këtë rast, pretendimet e kërkuesve kanë të bëjnë me çështje të interpretimit të ligjit, veprimit në kohë të rregullores, që për nga natyra janë në juridiksionin e gjykatave të zakonshme dhe që në fakt janë zgjidhur nga Gjykata e Lartë në çështje të ngjashme. Rregullorja nr. 53/2009 nuk është kundërshtuar brenda afateve ligjore.

10.1.3. Rregullorja nr. 53/2009 është nxjerrë në përputhje dhe në zbatim të ligjit nr. 10076/2009, duke respektuar edhe nenin 116 të Kushtetutës. Gjykata nuk mund të shqyrtojë një kërkesë për kundërshtimin e akteve të cilat janë në përputhje me legjislacionin dhe me Kushtetutën.

10.2. *Për vendimet gjyqësore*:

10.2.1. Pretendimi i kërkuesve për cenimin e *parimit të barazisë përpara ligjit* nuk është i bazuar, pasi nuk mund të pretendohet cenimi i këtij parimi për mënyrën e ndryshme të interpretimit të ligjit nga gjykatat për çështje të ngjashme. Pabarazia përpara ligjit ndodh vetëm nëse individët që janë në kushte të ngjashme trajtohen në mënyra të ndryshme. Ndërkohë, kërkuesit pretendojnë se pabarazia ka ardhur për shkak të interpretimit të ligjit nga gjykatat për çështje të ngjashme. Çdo çështje gjyqësore ka karakteristika të veçanta dhe gjykatat kanë lirinë për të interpretuar ligjin në përputhje me faktet dhe argumentet që paraqiten për secilin rast.

10.2.2. Pavarësisht se rregullorja nr. 53/2009 nuk ka qenë e botuar në Fletoren Zyrtare në kohën e ndodhjes së aksidentit (13.3.2011), në momentin që kjo çështje i është nënshtruar hetimit gjyqësor në shkallë të parë, kjo rregullore rezulton të ketë hyrë në fuqi (botuar në Fletoren Zyrtare nr. 180, dhjetor 2011) dhe ka pasur fuqi të plotë për t'u zbatuar nga gjykata si akt nënligjor. Fakti i mosbotimit të kësaj rregulloreje në Fletoren Zyrtare në kohën e aksidentit, nuk e ndalon gjykatën ta zbatojë atë, si një akt nënligjor i dalë në zbatim të ligjit nr. 10076/2009 *(shih vendimin nr. 6, datë 17.2.2002, të Gjykatës Kushtetuese)*. I njëjti qëndrim është mbajtur edhe nga praktika e Gjykatës së Lartë.

10.2.3. Rregullorja nr. 53/2009 nuk përcakton apriori vlerën që përfiton i dëmtuari, por përcakton mënyrën se si duhet të kryhet trajtimi dhe përllogaritja e dëmit, e cila është e ndryshme në varësi të kritereve përkatëse të përmendura objektive, siç mund të jenë të ardhurat, përbërja familjare etj. dhe ky fakt nuk përbën tejkalim të tagrave të dhëna nga ligji, për sa kohë është miratuar nga vetë organi kompetent (AMF-ja) për të garantuar mbrojtjen e palës së dëmtuar. Për sa i takon pretendimit se cenohet barazia përpara ligjit për shkak të dëmshpërblimeve të ndryshme që përfitojnë të dëmtuar të ndryshëm, në rastin konkret nuk jemi përpara dy subjekteve të barabarta prej nga rrjedh normimi i ndryshëm. Rregullorja përcakton kriteret dhe metodologjinë, ndaj dëmshpërblimet mund të ndryshojnë në varësi të disa kritereve (lloji i dëmit, pasojat shëndetësore, mosha etj.) dhe si pasojë individë që ndodhen në situata të ngjashme mund të marrin dëmshpërblime të ndryshme.

10.2.4. Parashikimi ligjor i rregullores nr. 53/2009, si legjislacion i posaçëm, ka përparësi në raport me legjislacionin e përgjithshëm. Për rrjedhojë, edhe gjykatat i janë referuar në mënyrë të drejtë nenit 14, pikës 1, shkronjës "e", të rregullores nr. 53/2009. Kjo për arsye se i mituri (e ndjera në rastin konkret), për shkak të moshës e ndalimit ligjor për të punuar, pra pamundësisë për të krijuar të ardhura të ligjshme, nuk mund të ngarkohej me detyrime për ushqim kundrejt të afërmve të saj. Shuma fikse e përcaktuar tek rregullorja është një mekanizëm që siguron mbrojtje dhe mbështetje për prindërit që kanë humbur jetën e fëmijës së tyre, duke marrë parasysh faktin se i mituri nuk ka mundësi të krijojë të ardhura.

10.2.5. Pretendimi i kërkuesve se rregullorja nr. 53/2009 është në kundërshtim me praktikën unifikuese të Gjykatës së Lartë, ka të bëjë me çështje të interpretimit të ligjit dhe nuk hyn në

juridiksionin kushtetues, por në atë të gjykatave të zakonshme dhe është zgjidhur nga shumë vendime të ngjashme të Gjykatës së Lartë.

11. ***Subjekti i interesuar, AMF-ja***, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

11.1. *Për rregulloren nr. 53/2009:*

11.1.1. Si bazë juridike për nxjerrjen e rregullores nr. 53/2009 ka shërbyer neni 13, pika 1, i ligjit nr. 10076/2009. Ky i fundit është shfuqizuar me ligjin nr. 32/2021, në bazë të të cilit ka dalë edhe rregullorja "Për përcaktimin e rregullave dhe metodologjisë së llogaritjes së dëmshpërblimit që mbulohet nga kontrata e sigurimit të detyrueshëm në sektorin e transportit", miratuar me vendimin e Bordit të AMF-së nr. 125, datë 28.7.2021. Në këto kushte, neni 13, pika 1, i ligjit nr. 10076 dhe rregullorja nr. 53/2009 nuk mund të zbatohen më nga subjektet e së drejtës të cilave u drejtohen dhe nuk janë më pjesë e rendit juridik, për rrjedhojë nuk mund t'i nënshtrohen kontrollit kushtetues. Kërkuesit kanë pretenduar se rregullorja nr. 53/2009 është në tejkalim të përcaktimeve ligjore, duke pretenduar mospërputhje ndërmjet rregullores dhe ligjit dhe në asnjë moment nuk argumentojnë se me cilin nen të Kushtetutës bie ndesh rregullorja ose dhe vetë ligji. Për rrjedhojë, kjo çështje hyn në juridiksionin e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm.

11.2. Rregullorja nr. 53/2009 është botuar në Fletoren Zyrtare dhe referuar jurisprudencës kushtetuese ky akt nënligjor në bazë të Kushtetutës ka marrë fuqi juridike. Rregullorja nr. 53/2009 ka dalë në bazë dhe për zbatim të nenit 13, pika 1, të ligjit nr. 10076/2009. Vetë ligji nr. 10076/2009 ka autorizuar miratimin e këtij akti nënligjor, duke përcaktuar organin kompetent që ngarkohet për nxjerrjen e tij, si dhe çështjet që do trajtohen në të. Rregullorja nr. 53/2009 në asnjë moment nuk i ka tejkaluar tagrat e dhëna nga ligji nr. 10076/2009. Efektet juridike të nenit 13, pikës 1, të ligjit nr. 10076/2009 kanë përfunduar me nxjerrjen e rregullores nr. 53/2009. Po ashtu, rregullorja nr. 53/2009 nuk përcakton apriori vlerën që përfiton i dëmtuari, por përcakton mënyrën sesi duhet të kryhet trajtimi dhe përllogaritja e dëmit, e cila është e ndryshme në varësi të faktorëve, siç janë të ardhurat personale, të ardhurat për vetë nevojat e personit, përbërja familjare etj. Termi "trajtim" i përdorur në rregullore përfshin edhe termin "vlerësim". Kjo bazuar edhe në Fjalorin e Gjuhës Shqipe, sipas të cilit "trajtim" do të thotë shtjellim i një çështjeje në mënyrë të caktuar, duke i dhënë një zgjidhje të caktuar.

III
Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimimin e kërkuesve

12. Çështja e legjitimimit *(locus standi)* është vlerësuar nga Gjykata si një ndër aspektet kryesore që lidhen me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas nenit 131, pika 1, shkronja "f", nenit 134, pika 1, shkronja "i" dhe nenit 134, pika 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuara në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, shterimin e mjeteve juridike, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

13. Për sa i përket legjitimimit *ratione personae*, Gjykata vëren se kërkuesit, në cilësinë e trashëgimtarëve ligjorë të së ndjerës E.E. (prindërit dhe motra e viktimës të mitur) që ka humbur jetën në aksidentin automobilistik, kanë ngritur padi në gjykatat e zakonshme për të kërkuar dëmshpërblim nga aksidenti, proces i cili ka përfunduar me mospranimin e rekursit të tyre nga Gjykata e Lartë. Për

rrjedhojë, ata justifikojnë interesin në çështjen kushtetuese të parashtruar në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja "i", të Kushtetutës.

14. Në lidhje me *shterimin e mjeteve juridike efektive*, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja "f", të Kushtetutës, Gjykata vëren se kërkuesit i janë drejtuar asaj me ankim kushtetues individual pas përfundimit të procesit gjyqësor në të tria shkallët e gjyqësorit të zakonshëm dhe pasi kanë shteruar në formë e substancë mjetet e zakonshme të ankimit ndaj vendimeve të gjykatave më të ulëta. Për rrjedhojë, ata nuk kanë mjet tjetër juridik në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese përveç paraqitjes së ankimit kushtetues individual.

15. Për sa i takon legjitimimit *ratione temporis*, bazuar në nenin 71/a, pika 1, shkronja "b", të ligjit nr. 8577/2000, afati për paraqitjen e ankimit kushtetues individual është 4 muaj nga konstatimi i cenimit të së drejtës. Gjykata është shprehur se në rastin kur ankimi ka të bëjë me një vendim të Gjykatës së Lartë, data e marrjes dijeni konsiderohet data në të cilën vendimi i arsyetuar bëhet i disponueshëm për palët përmes depozitimit të tij në sekretarinë gjyqësore dhe publikimit në faqen zyrtare (*shih vendimin nr. 42, datë 19.9.2023, të Gjykatës Kushtetuese*).

16. Gjykata konstaton se vendimi i Gjykatës së Lartë mban datën 5.6.2024, ndërsa kërkesa është paraqitur në datën 5.11.2024. Gjykata e Lartë, me shkresën nr. 4550/1 prot., datë 24.9.2024, ka informuar përfaqësuesin ligjor të kërkuesve se vendimi është publikuar në faqen zyrtare të saj në datën 8.7.2024. Duke iu referuar kësaj date si momenti i konstatimit të cenimit të të drejtave themelore, rezulton se ankimi kushtetues individual është paraqitur brenda afatit 4-mujor, rrjedhimisht kërkuesit legjitimohen edhe *ratione temporis*.

17. Në drejtim të legjitimimit *ratione materiae*, kërkuesit kanë pretenduar se Gjykata e Lartë nuk e ka pranuar kërkesën e tyre për njësim të praktikës gjyqësore dhe se u janë cenuar parimet e sigurisë juridike dhe pritshmërive të ligjshme, barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit, hierarkisë së akteve dhe rezervës ligjore, si dhe neni 17 i Kushtetutës.

18. Për sa i përket pretendimit për cenimin e *parimit të barazisë para ligjit dhe mosdiskriminimit*, kërkuesit e kanë atë mbështetur në disa argumente, një pjesë e të cilave lidhet me mënyrën e përllogaritjes së masës së dëmshpërblimit, ndërsa pjesa tjetër e argumenteve lidhet me faktin se gjykatat kanë vepruar në mënyra të ndryshme nga rastet e tjera. Subjektet e interesuara kanë prapësuar se këto pretendime të kërkuesve nuk qëndrojnë, pasi nuk mund të pretendohet cenimi i parimit të barazisë përpara ligjit, për mënyrën e ndryshme të interpretimit të ligjit nga gjykatat për çështje të ngjashme. Sipas subjekteve të interesuara, pretendimet e kërkuesve në këtë drejtim kanë të bëjnë me çështje të interpretimit të ligjit, të cilat nuk hyjnë në juridiksionin kushtetues, por në atë të gjykatave të zakonshme.

19. Gjykata thekson se mënyra e zbatimit të ligjit është një çështje që përfshihet brenda juridiksionit të gjykatave të zakonshme, të cilat kanë detyrën e interpretimit të ligjit për qëllim të procesit gjyqësor që ato zhvillojnë *(shih vendimet nr. 33, datë 14.11.2022; nr. 3, datë 23.2.2016; nr. 42, datë 7.7.2014, të Gjykatës Kushtetuese)*. Nga ana tjetër, Gjykata konstaton se kërkuesit nuk kanë konkretizuar se cilat janë rastet e ngjashme në të cilat gjykatat e zakonshme megjithëse gjendeshin përpara rrethanave dhe fakteve të njëjta kanë mbajtur qëndrime të ndryshme. Në këtë pikë, Gjykata vë në dukje se edhe nëse prezumohet se gjykatat e zakonshme kanë vendosur ndryshe në një rast të ngjashëm, kjo në vetvete nuk mund të mbështesë *a priori* pretendimin për shkeljen e parimit të barazisë para ligjit, pasi mënyra e zgjidhjes së çështjes dhe e zbatimit të ligjit është e drejtë e çdo gjykate, për sa kohë çdo çështje konkrete është specifike dhe ka individualitetin e saj, harmonizuar edhe me rrethana, faktorë, motive ose prova gjyqësore, të cilat nuk mund të jenë të njëjta *(shih vendimet nr. 19, datë 21.3.2024; nr. 17, datë 23.3.2023, të Gjykatës Kushtetuese)*. Nën këtë analizë, Gjykata vlerëson se argumentet e kërkuesve në mbështetje të pretendimit për cenimin e *parimit të barazisë para ligjit dhe mosdiskriminimit* nuk qëndrojnë, ndaj ky pretendim nuk mund të merret në shqyrtim.

20. Po në drejtim të legjitimimit *ratione materiae*, Gjykata konstaton se pavarësisht se kërkuesit kanë dy kërkime në objektin e kërkesës (shfuqizimin e vendimeve gjyqësore dhe rregullores nr. 53/2009), në thelb, argumentet e tyre të sjella për kundërshtimin e rregullores nr. 53/2009 lidhen me vendimmarrjen e gjykatave të zakonshme që kanë zbatuar atë akt për zgjidhjen e mosmarrëveshjes konkrete, edhe pse sipas kërkuesve ai akt jo vetëm që nuk është i zbatueshëm, pasi nuk ishte botuar në Fletoren Zyrtare në momentin e ngjarjes, por madje bie ndesh me parashikimet e ligjit nr. 10076/2009 dhe dispozitat e KC-së të interpretuara me vendimin unifikues nr. 12 të vitit 2007 nga Gjykata e Lartë. Për rrjedhojë, duke qenë të ndërlidhura këto kërkime, fillimisht ato do të trajtohen në drejtim të mënyrës sesi kanë vepruar gjykatat e zakonshme në rastin konkret në drejtim të identifikimit të ligjit të zbatueshëm në përputhje me parimet e së drejtës dhe në drejtim të mënyrës sesi kanë argumentuar dhe arsyetuar çështjen konkrete në shqyrtim. Në varësi të përfundimit të këtij vlerësimi, Gjykata më pas do të vlerësojë edhe pretendimet e kërkuesve për kundërshtimin e rregullores nr. 53/2009.

21. Për sa më lart, Gjykata në vijim do ta analizojë çështjen në drejtim të së drejtës së aksesit substancial lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor. Po kështu, pavarësisht se kërkuesit kanë kundërshtuar për shkaqet e mësipërme edhe vendimet e gjykatës së shkallës së parë dhe gjykatës së apelit, duke pasur parasysh jo vetëm natyrën e pretendimeve, por edhe pozicionin e Gjykatës së Lartë dhe funksionin e saj si gjykatë ligji, në ushtrimin e të cilit ajo kontrollon jo vetëm mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe procedural nga ana e gjykatave më të ulëta, por edhe respektimin e standardeve kushtetuese për proces të rregullt, për shkak të natyrës subsidiare të kontrollit kushtetues, Gjykata vlerëson të analizojë çështjen në këndvështrim të mënyrës si Gjykata e Lartë ka vepruar në rastin konkret në drejtim të së drejtës së kërkuesve për proces të rregullt, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e së drejtës së aksesit substancial të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor

22. Kërkuesit kanë pretenduar, në thelb, se kërkesa e tyre për njësimin e praktikës gjyqësore nuk citohet në vendimin e Kolegjit Civil dhe as është marrë parasysh prej tij, madje nga verifikimi i dosjes gjyqësore rezulton se kjo kërkesë nuk është administruar në fashikullin gjyqësor. Sipas kërkuesve, kjo përbën shkelje procedurale, pasi Gjykata e Lartë duhej të ishte shprehur me vendim në lidhje me këtë kërkesë. Po ashtu, kërkuesit kanë pretenduar se gjykatat e kanë llogaritur dëmin e shkaktuar atyre bazuar në përcaktimet e rregullores nr. 53/2009, e cila nuk ka qenë e botuar në Fletoren Zyrtare në momentin e shkaktimit të tij. Sipas kërkuesve, dëmshpërblimi duhej llogaritur sipas vendimit unifikues nr. 12/2007 të Gjykatës së Lartë dhe parashikimeve të KC-së, duke qenë se në kohën e ngjarjes rregullorja nr. 53/2009 nuk kishte hyrë ende në fuqi. Si pasojë, kërkuesit kanë pretenduar se atyre u janë cenuar interesat, pasi masa e dëmshpërblimit është zvogëluar.

23. Subjekti i interesuar, BSHS-ja, ka prapësuar se pavarësisht se rregullorja nr. 53/2009 nuk ka qenë e botuar në Fletoren Zyrtare në kohën e ndodhjes së aksidentit (13.3.2011), në momentin që kjo çështje i është nënshtruar hetimit gjyqësor në shkallë të parë, ky akt rezulton të ketë hyrë në fuqi (botuar në Fletoren Zyrtare nr. 180, dhjetor 2011) dhe ka pasur fuqi të plotë për t'u zbatuar nga gjykata si akt nënligjor. Fakti i mosbotimit të kësaj rregulloreje në Fletoren Zyrtare në kohën e aksidentit, nuk e ndalon gjykatën ta zbatojë atë, si një akt nënligjor i dalë në zbatim të ligjit nr. 10076/2009, qëndrim i mbajtur edhe nga Gjykata me vendimin nr. 6, datë 17.2.2002. Sipas BSHS-së, parashikimi ligjor i rregullores nr. 53/2009, si legjislacion i posaçëm, ka përparësi në raport me legjislacionin e përgjithshëm, ndaj edhe gjykatat i janë referuar në mënyrë të drejtë nenit 14, pikës 1, shkronjës "e", të saj.

24. Gjykata ka theksuar se e drejta e aksesit nuk përfshin vetëm të drejtën për të filluar një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen

objekt gjykimi, pasi aksesi në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal *(shih vendimet nr. 32, datë 3.11.2022; nr. 5, datë 22.2.2022; nr. 22, datë 29.4.2021, të Gjykatës Kushtetuese).*

25. Po ashtu, Gjykata ka theksuar se e drejta për proces të rregullt ligjor përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, funksioni i të cilit është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë *(shih vendimet nr. 33, datë 30.5.2023; nr. 11, datë 10.3.2023, të Gjykatës Kushtetuese).* Po në këtë drejtim, Gjykata është shprehur se vendimet e mospranimit të rekursit të Gjykatës së Lartë mund të arsyetohen në mënyrë të kufizuar, me kusht që në pjesën hyrëse të listohen shkaqet e rekursit. Arsyetimi i kufizuar nuk cenon standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, përderisa në thelb shpreh shkaqet e mospranimit të rekursit *(shih vendimet nr. 10, datë 7.3.2023; nr. 21, datë 16.4.2015; nr. 37, datë 19.9.2011, të Gjykatës Kushtetuese)*. Megjithatë, kur në rekurs janë ngritur pretendime të natyrës kushtetuese, Gjykata e Lartë, bazuar në natyrën e gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, si dhe në parimin e subsidiaritetit që udhëheq raportet ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, duhet të mbajë një qëndrim të shprehur lidhur me to *(shih vendimet nr. 16, datë 12.3.2024; nr. 29, datë 1.11.2022; nr. 19, datë 7.7.2022, të Gjykatës Kushtetuese)*.

26. Nga ana tjetër, Gjykata ripohon se është detyra e saj të shqyrtojë dhe vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrar, në kuptimin që të bjerë ndesh haptazi me konceptin e gjykimit të drejtë të përcaktuar në nenin 42 të Kushtetutës *(shih vendimin nr. 33, datë 14.11.2022, të Gjykatës Kushtetuese).* Gjykata nuk vepron si shkallë e katërt gjykimi, por ajo ndërhyn atëherë kur gabimi ligjor ose faktik nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm është aq i dukshëm, sa një gjykatë e arsyeshme nuk mund ta kishte bërë ndonjëherë ose është i tillë që gjykimin e bën të padrejtë *(shih vendimet nr. 3, datë 21.1.2025; nr. 59, datë 14.11.2023; nr. 29, datë 1.11.2022, të Gjykatës Kushtetuese).*

27. Mbi bazën e standardeve të mësipërme, Gjykata do të verifikojë nëse kërkuesit kanë marrë përgjigje përfundimtare për pretendimin lidhur me ligjin e zbatueshëm në llogaritjen e shpërblimit të dëmit dhe nëse gjykatat e zakonshme kanë identifikuar ligjin e zbatueshëm pa gabime ligjore të dukshme, duke shqyrtuar më pas nëse rekursi i kërkuesve përmban pretendime me natyrë kushtetuese dhe nëse vendimi i mospranimit të rekursit të Gjykatës së Lartë është në përputhje me standardet kushtetuese të arsyetimit.

28. Gjykata vëren se kërkuesit e kanë nisur procesin gjyqësor për shpërblimin e dëmit nga aksidenti, duke ngritur në të gjitha aktet procedurale (padi, apel dhe rekurs) pretendimin për moszbatimin e rregullores nr. 53/2009, me argumentin se ai ishte një akt që në momentin e ndodhjes së aksidentit nuk kishte hyrë në fuqi, pasi nuk ishte botuar në Fletoren Zyrtare. Lidhur me këtë, gjykata e shkallës së parë ka argumentuar se ngjarja ka ndodhur në datën 13.3.2011, kohë në të cilën ligji nr. 10076/2009 ka qenë në fuqi dhe në zbatim të tij është miratuar edhe rregullorja nr. 53/2009. Kjo e fundit, krahas parashikimeve të përgjithshme të ligjit, i ka shërbyer gjykatës për detajimin e hollësishëm të figurave të dëmit të pësuar në këtë gjykim. Pra, si referim ligjor krahas rregullimeve të përcaktuara në mënyrë eksplicite në ligjin nr. 10076/2009, gjykata e shkallës së parë i referohet për interpretim edhe rregullores nr. 53/2009 të AMF-së, për aq sa ky akt rregullon kriteret e figurave konkrete të dëmit, në mungesë të rregullimeve të bëra nga ligji organik. Në këtë kuptim, lidhur me formulën e llogaritjes së dëmshpërblimeve sipas parashikimeve të këtij akti (rregullores nr. 53/2009), gjykata e shkallës së parë ka vlerësuar fillimisht dëmin pasuror, duke iu referuar kreut III të saj dhe në vijim neneve 12 dhe 14, pika 1/e, si parashikime të posaçme në raport me parashikimin e bërë në nenin 646 të KC-së. Edhe lidhur me përcaktimin e dëmit jopasuror, gjykata e shkallës së parë ka përllogaritur dëmin biologjik, moral dhe atë ekzistencial bazuar në rregulloren nr. 53/2009 *(shih faqet 6–10 të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë).*

29. Arsyetimi i gjykatës së shkallës së parë për këtë çështje është gjetur i drejtë nga Gjykata e Apelit Tiranë, e cila ka vlerësuar se gjykata e shkallës së parë ka vlerësuar se ligji nr. 10076/2009, si legjislacioni i posaçëm që rregullon në mënyrë specifike rastet e sigurimit të detyrueshëm në fushën e transportit, lidhur me metodën për përllogaritjen e vlerave të dëmshpërblimit për secilën figurë dëmi, ka autorizuar AMF-në për të miratuar rregulla për trajtimin e dëmeve, e cila, për këtë qëllim, ka miratuar rregulloren nr. 53/2009, të botuar në Fletoren Zyrtare nr. 180, datë 25.1.2012. Sipas gjykatës së apelit, në nenin 51/1 të kësaj rregulloreje përcaktohet se dosjet e dëmeve, ngjarja e të cilave ka ndodhur pas hyrjes në fuqi të ligjit nr. 10076/2009 dhe janë në proces trajtimi nga shoqëria e sigurimit dhe BSHS-ja në datën e hyrjes në fuqi të kësaj rregulloreje, trajtohen sipas parashikimeve të saj, ndaj ka vlerësuar se gjykata e shkallës së parë, me të drejtë, ka pranuar vlerat e dëmit të llogaritura nga eksperti vlerësues sipas rregullores, përderisa ajo përbën një rregullim të posaçëm të dëmeve në fushën e transportit, duke pasur përparësi në zbatim në raport me rregullimet e legjislacionit të përgjithshëm *(shih faqet 8 dhe 9 të vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë).*

30. Ndonëse kërkuesit kanë ushtruar rekurs, duke parashtruar edhe shkakun që lidhej me (mos)hyrjen në fuqi të rregullores nr. 53/2009, Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e tij, duke vlerësuar se shkaqet e parashtruara në të nuk bënin pjesë në ato të parashikuara në nenin 472 të KPC-së. Sipas Kolegjit Civil gjykata e apelit ka interpretuar dhe zbatuar drejt ligjin (material dhe atë procedural) që ka shërbyer për zgjidhjen e mosmarrëveshjes; ka arsyetuar në mënyrë ezauruese shkakun e vendimmarrjes; nuk ka shkelur dispozitat për juridiksionin dhe kompetencën lëndore, funksionale dhe as tokësore ekskluzive; përbërja e trupit gjykues ka qenë në rregull dhe nuk ka pasur shkaqe papajtueshmërie; nuk ka vendosur pushimin e çështjes në rastin konkret; çështja është shqyrtuar në prani të palëve ndërgjyqëse dhe nuk konstatohen shkelje lidhur me procesin e njoftimit të tyre; hetimi gjyqësor është shtrirë në të gjitha objektet e kërkimit e pa i tejkaluar ato; nuk konstatohen akte të pavlefshme procedurale të një rëndësie të atillë që të kenë ndikuar në dhënien e vendimit *(shih paragrafët 17–19 të vendimit, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë)*

31. Gjykata konstaton se në rekursin e tyre kërkuesit kanë ngritur pretendime për sa i përket identifikimit dhe zbatimit nga gjykata e apelit të ligjit të zbatueshëm të lidhur me momentin e lindjes së marrëdhënies juridiko-civile për shkak të së cilës është krijuar mosmarrëveshja mes palëve, si dhe me momentin e hyrjes në fuqi të aktit nënligjor dhe efektet juridike të tij, konkretisht për zbatimin me fuqi prapavepruese të rregullores nr. 53/2009 të AMF-së, pretendime të cilat, në thelb, kanë të bëjnë me parimet e sigurisë juridike dhe të hierarkisë së akteve, ashtu sikundër edhe me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, që kanë natyrë kushtetuese. Megjithatë, Gjykata e Lartë, duke vendosur mospranimin e rekursit, nuk u ka dhënë përgjigje këtyre pretendimeve të kërkuesve, për më tepër kur ajo është ndodhur përpara vendimit të gjykatës së apelit, e cila duket se nuk i ka dhënë përgjigje shteruese pretendimit të ngritur në gjykim nga kërkuesit në këtë drejtim dhe të pranuar nga gjykata e shkallës së parë. Edhe pse kjo, në vlerësimin e Gjykatës, nuk sjell *a priori* cenim të së drejtës për proces të rregullt, mënyra se si kanë vepruar gjykatat, në rastin konkret, ka sjellë edhe një mënyrë të ndryshme analize dhe vlerësimi ligjor të çështjes nga ana e tyre, çka impononte për Gjykatën e Lartë ushtrimin e rolit të saj si gjykatë e ligjit për të verifikuar pikërisht mënyrën e zbatimit të ligjit nga gjykatat më të ulëta. Ajo gjykatë ka disponuar sipas nenit 480 (shkronja "a") të KPC-së, që përcakton se mospranimi i rekursit bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që lejon ligji, por pa treguar se përse shkaqet e ngritura në rekursin e kërkuesve nuk përfshihen në ato të parashikuara nga neni 472 i KPC-së, sipas përmbajtjes së tij në kohën e depozitimit të rekursit ose përse ato shkaqe nuk gjejnë mbështetje në aktet e dosjes gjyqësore, duke qenë kështu haptazi të pabazuara. Po kështu, Gjykata e Lartë ka vlerësuar edhe se gjykata e apelit ka respektuar ligjin material, duke e interpretuar dhe zbatuar drejt atë, megjithëse si ajo, ashtu edhe gjykata e shkallës së parë duket se kanë mbajtur një qëndrim formalist dhe pa shteruar në

substancë qartësisht pretendimin kyç të kërkuesve që lidhej me zbatueshmërinë e një akti që sipas tyre nuk ishte në fuqi në kohën e ngjarjes.

32. Gjykata ka vënë në dukje edhe më parë se në rastet e shpërblimit të dëmit nga aksidentet, çështjet e veprimit të ligjit në kohë ose të vendosjes respektive hierarkike të normave në konflikt hyjnë në sferën e kompetencës së gjykatave të zakonshme. Dyshimet në lidhje me veprimin në kohë të normave juridike duhet të zgjidhen nga gjykatat e zakonshme, bazuar në parashikimet kushtetuese që përcaktojnë momentin e hyrjes në fuqi të tyre (neni 117 i Kushtetutës), si edhe bazuar në parimin kushtetues të hierarkisë së akteve ligjore (nenet 4 dhe 116 të Kushtetutës), nga të cilat burojnë edhe parimet ku bazohen gjykatat për përcaktimin e ligjit të zbatueshëm në rast të përplasjeve mes normave me fuqi të njëjtë ose të ndryshme juridike *(shih vendimin nr. 82, datë 26.11.2024, të Gjykatës Kushtetuese).*

33. Po kështu, Gjykata risjell në vëmendje se vetëm një vendim i arsyetuar i jep asaj mundësinë të vlerësojë nëse gjykatat e zakonshme kanë marrë në shqyrtim pretendimet kryesore të palëve dhe mënyrën se si i kanë trajtuar ato. Veçanërisht kur bëhet fjalë për pretendime me natyrë kushtetuese, në kuadër të parimit të subsidiaritetit që udhëheq raportet ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të zakonshëm gjyqësor, mungesa e arsyetimit të Gjykatës së Lartë e vë në vështirësi/pamundësi Gjykatën për të vlerësuar nëse ajo i ka marrë në shqyrtim dhe nëse i ka vlerësuar ato pretendime *(shih vendimin nr. 82, datë 26.11.2024, të Gjykatës Kushtetuese).*

34. Nisur nga sa më lart, Gjykata çmon se Gjykata e Lartë, në ushtrim të funksionit të saj, duhej të kishte mbajtur një qëndrim të shprehur në drejtim të ligjit të zbatueshëm, në përputhje edhe me parimet kushtetuese dhe praktikën e kësaj Gjykate, ashtu edhe në drejtim të bazueshmërisë në themel të shkaqeve të rekursit që kishin të bënin me aspekte kushtetuese të procesit gjyqësor. Kjo me qëllim që kërkuesit të merrnin një përgjigje për sa i takon zbatueshmërisë së ligjit në zgjidhjen e mosmarrëveshjes së tyre objekt shqyrtimi. Në këto kushte, në kontekst të rrethanave të rastit konkret, mospranimi i rekursit të kërkuesve nga Gjykata e Lartë, duke u mjaftuar vetëm me parashtrimin në vendim të shkaqeve të rekursit dhe me arsyetimin *de plano* se këto shkaqe nuk janë nga ato të parashikuara nga ligji, pa u dhënë përgjigje të arsyetuar pretendimeve me natyrë kushtetuese, të çon në përfundimin se zbatimi i ligjit nga ajo është haptazi i paarsyeshëm dhe vë në dyshim të drejtën e procesit të rregullt ligjor në aspektin e arsyetimit të vendimit gjyqësor.

35. Në përmbledhje të argumenteve të mësipërme, Gjykata çmon se pretendimi i kërkuesve për cenimin e të drejtës së aksesit lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor nga Gjykata e Lartë është i bazuar, ndaj ky vendim duhet të shfuqizohet dhe çështja të dërgohet për rishqyrtim[1].

36. Në përfundim, Gjykata vlerëson se kërkesa e kërkuesve duhet të pranohet sipas arsyetimit të mësipërm të këtij vendimi.

37. Ndërsa për sa i përket kërkimit tjetër të kërkuesve për shfuqizimin e Rregullores nr. 53/2009, duke qenë se çështja e tyre do rigjykohet nga Gjykata e Lartë, e cila do të vendosë edhe për ligjin e zbatueshëm në zgjidhjen e mosmarrëveshjes së tyre objekt shqyrtimi dhe, për rrjedhojë nëse ai akt, që është objekt i këtij ankimi kushtetues, zbatohet në rastin e kërkuesve, Gjykata vlerëson të mos ndalet në shqyrtimin e këtij kërkimi, i cili duhet të shqyrtohet nga Gjykata e Lartë[2]

---

[1] Gjyqtarja Fiona Papajorgji është shprehur kundër qëndrimit të shumicës për pranimin e kërkesës, pasi ka vlerësuar se kërkesa duhej të ishte rrëzuar, mbështetur në të njëjtat argumente të shprehura në mendimin e saj të pakicës bashkëlidhur vendimit nr. 82, datë 26.11.2024, të Gjykatës. Sipas gjyqtares në pakicë, kërkuesit kanë ushtruar të drejtën e tyre të paraqitjes së padisë/ankimit/rekursit, ku përmes një procesi gjyqësor, që ka analizuar themelin e çështjes, me vendim përfundimtar kanë marrë përgjigje të arsyetuar për të gjitha pretendimet e tyre, në veçanti për masën e dëmshpërblimit që u takonte sipas ligjit të zbatueshëm për zgjidhjen e mosmarrëveshjes konkrete. Po kështu, Gjykata e Lartë ka vepruar brenda rolit dhe funksionit të saj kushtetues për interpretimin e ligjit. Në këto rrethana, pretendimi i kërkuesve për cenimin e së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsyetimit është i pabazuar.

[2] Gjyqtarët Genti Ibrahimi dhe Marjana Semini, duke mbajtur parasysh natyrën e rregullores nr. 53/2009 si një akt me karakter normativ, si dhe pretendimet e kërkuesve që kanë të bëjnë me parimin e zbatimit në kohë të këtij akti, si përcaktues

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja "i", të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 e vijuese të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", të ndryshuar, me shumicë votash,

VENDOSI:

1. Pranimin pjesërisht të kërkesës.
2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2024-2568, datë 5.6.2024, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
3. Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 2.5.2025.
Shpallur më 3.6.2025.

Kryetare: Holta Zaçaj
Anëtarë: Marsida Xhaferllari, Sandër Beci, Sonila Bejtja
Anëtarë kundër: Fiona Papajorgji
Anëtarë pjesërisht kundër: Genti Ibrahimi, Marjana Semini

---

i ligjit të zbatueshëm për zgjidhjen e çështjes konkrete, që, si të tilla, përbëjnë pretendime me natyrë kushtetuese, mbajtën qëndrimin se Gjykata duhet të shprehej për zbatueshmërinë e këtij akti në çështjen e kërkuesve, për rrjedhojë, nëse arrinte në një përfundim të tillë, do të duhej të shqyrtonte edhe vetë kushtetutshmërinë e rregullores nr. 53/2009.
Ndërsa, gjyqtarja Fiona Papajorgji mbajti qëndrimin se rregullorja e AMF-së nr. 53/2009 ka gjetur zbatim në rastin konkret, çka përligj interesin e kërkuesit për të kërkuar shfuqizimin e saj. Gjithsesi, përderisa gjyqtarja në pakicë nuk gjeti shkelje të të drejtave kushtetuese në procesin gjyqësor të kundërshtuar nuk vlerëson të ndalet më tej në analizën e pretendimeve për kushtetutshmërinë e rregullores.